

0+

"Шоро тшалап улыт яндар шўман-влак:
пуно Юмыл-ужыт" (Мф. 5:8).

ШҮМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 12-шо (20) №, 2014-ий декабрь

Йошкар-Оласе да Марий-Элысе Высокопреосвященнейший архиепископ Иоаннын благословитлымыже почеш

**Номерыште
лудса:**

**ЎДЫР
МОНАСТЫРЬ
4 стр.**

**АКТАЮЖСОЛА
ЧЕРКЕ
6 стр.**

**ТУДЫН КУМАЛМЫЖЕ
ЮМЫЛАН ЛИШЫЛ
7 стр.**

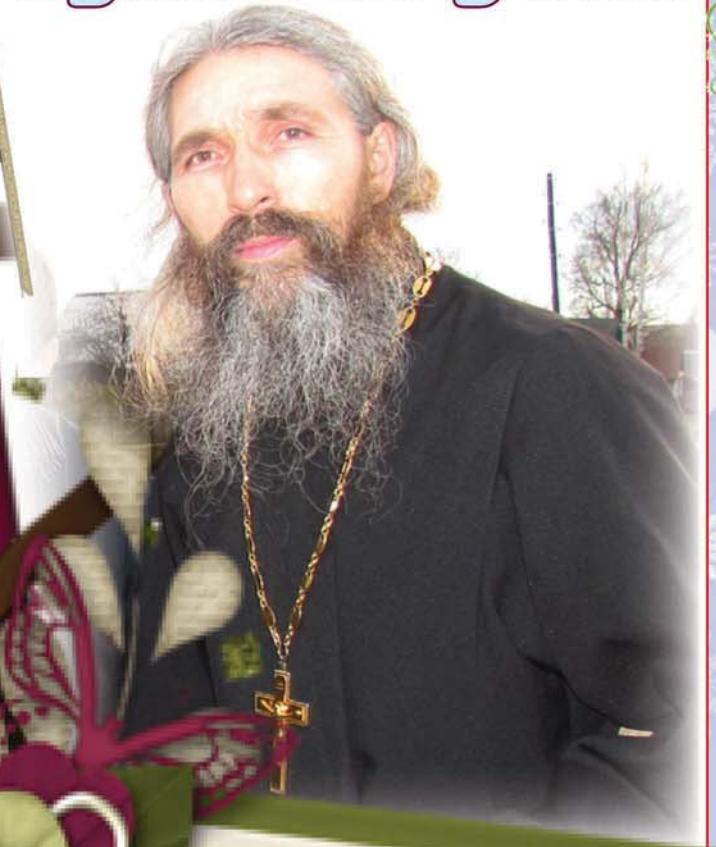
**АЧА УЛМЫЖЫМ
ПӨРЪЕН ШИЖШАШ
9 стр.**

**ЕПАРХИЙЫСЕ
УВЕР-ВЛАК
10-11 стр.**

**Морко кундем
Арын селасе
Христос Шочмо
лўмеш храмын
настоятельже
Николай Чузаев
3 декабрьште
пел курымаш
лўмгечыжым
палемда.**

Пел курымаш лўмгече дене саламлена!

Николай ача ончыч Пётъял
школым, вара Н.Крупская
лўмеш Марий кугыжаныш
пединститутым тунем лекше, салтак
корным эртыше, туныктымо пашаште
директор сомылым шуктымо марте шушо
айдеме 1995 ийыште святитель Гурий
лўмеш Пётъял черкыш алтарниклан
кая. Юмын корныш савырнымым шкеже
пиалан жаплан шотла, вет тунам эше
калык пагалыме Владимир Аллин ача
ден Зинаида пелашыже иленят. Нине
волгыдо ен-шамыч пелен тудынат илыш
умылымашыже келгемеш.

1997 ийыште Николай Чузаев
священник саным налеш, тудым Арын
черкыш служитлаш колтат. Тыште
шотлен пытарыдыме паша вучен.
службым вўдаш, оралтым
тўрлаташ, черке кўргым
шотыш кондаш.
Совет власть

жапыште черке деч коран шушо
калыкым уэш черке леведыш йымак
погашат неле улмаш. Илышыште
тўрлыжат лиш. Николай ачан чыла
шотыштат ўшанле улмыжым ен-влак
вашке шижын налыныт да чоным
туржшо йодышлан вашмутым муаш
туддеке толаш тўналыныт. Черке илыш
да Рушарня школын пашаже ворангын,
икмынар оралтым ешарен чоненыт,
калык дене кыл пенгыдемын. Кызыт
рушарня еда але пайрем кечын черкыш
миет гын, ужат: калык тунар погына,
ялысе черке манынат от шоно.

Ме, Йошкар-Оласе да Марий Элысе
епархий пелен Кусарыше комиссий-
ыште тыршыше-влак, иерей Николай
Чузаевын вес кугу пашаже нерген
каласынена. Тудо ты комиссийым 2001
ий гычак вуйлата да марлаш кусарыме
пашанам ворадарен колтымаште
уло вийжым, моштымашыжым, шўм
шокшыжым пыштен тырша. Латкум ий

2

жапыште тынар шуко ышталтын,
ўрат веле! Ен-влак деч ятыр
поро мутым колмо гынат, кажныж
верч Николай ачалан Арын ден
Йошкар-Ола кокласе корным
мынар гана эрташыже логалын,
нигў шотлен огыл. Теве «У
Сугыным» да «Псалтирьым»
мучашке шуктымо годым тудлан
арня еда кум-ныл кече дене Йошкар-
Олаште илашыже логалын. Мўнгыштў
пенгыде энгертыш улмо годым веле
пашам тыге ышташ лиш. Юмылан
тау, Николай ачана, Нина Васильевна
пелашыже да нунын Дима, Маша,
Алёша шочшышт – тиде икте-весеыштым
умылен, келшен илыше мўкш гай еш.

Шуктымо пашанам пайдалын
виктарен колтышо Николай ачаланна
кугу таум ыштена. Илышыштыже
пиалым, пашаштыже эшеат кугу
сенымашым да кужу курымым
тыланена!

3

Кусарыше
комиссийын
пашаенже-влак.

Юл кундемна ер ден эгер-влаклан, кугу чодыралан, янлык ден кайыквусылан, түрлө кушкыллан поян. А эн кугу поянлыкше – ушан-шотан марий калык. Районыштына ятыр лүмлө писатель ден поэт, композитор ден мурызо, мланде пашаен, туныктышо, врач, учёный степенян ег-влак шочын кушкыныт. Марий калык шке шочшыжо-влак дене кугешна.

А вет шуко курым марий-влак пычкемышыште иленят. Мемнан калыкын поро чонжым Юмо ужын да Шке йоратымашыж дене тудым ондалын: «Түредаш пеш шуко, а пашаен шагал» (Мф. 9: 37). Тыге эркын марий калыкым священник-влак Юмын кўштымō почеш илаш туныкташ тўналдыныт. Нунын кокла гыч иктыже – Юлсер кундемын Йывансола ялын эргыже, а кызыт Арын черкын настоятельже Николай ачана. Юмын законжо почеш илаш кўлмым, шонем, тудо ава шōр денак шижын. Кушмекше, шке калыкшым йōратен, тудым пычкемыш гыч Юмын волгыдо корнышкыжо лекташ полшаш шонен пыштен. Тиде шонымашым чоныштыжо шочыктен, а илышыш пурташ Морко кундемын Арын черкыштыже логалын. Священникын пашаже – калыкым помыжалтараш, Юмын кўштымō почеш илаш туныкташ, кажне енын чонжым лавыра деч эрыкташ полшаш да икте-весым пагалаш, йōраташ тараташ. Тыгай кугу пашаште Юмын полшымыж деч посна огеш лий.

Пагалыме Николай ачана пел курымаш шочмо кечыжым палемда, садлан тудлан тумо гай пенгыде тазалыкым, памаш гай яндар чоным, кужу ўмырым Юмо деч сōрвален йодам. А чон лекмек, яндар кавашке нангайыже суксет!

В. Николаева.

Церей Николай Чузаев 17 ий черкыште служитла. Ты жапыште шкенжым поро, пўрымō, калыкше верч ача гаяк тургыжланыше священник семын ончыктен. А мый тудым вес могыр гычат палем: вет тудо мыйын ачам. Юмылан таум ыштем тыгай ачаем улмылан. Юмо тудлан кужу ўмырым да тазалыкым пуыжо, да умбакыжат Святой Престол ончылно да шке йочаже-шамыч верч тургыжланыше ача лияшыже полшен шогыжо.

Д. Чузаев.

Наша айдемым сōрастара, на ура чонан ег кеч-могай пашамат ворандара.

Николай ачана Христосым йōратымаш дене вўдылалтын, мыланна чылалан примерым ончыкта. Поро чонан Николай ачана чылаланнат ятыр полшен шога, кеч-кунамат посна енын илыш пōрдемжым умылаш тырша, неле-йōсым сенаш кертмыж семын йōным кычалаш полша, сандене тудым чылан пагалат.

Тиде сылне пайремже дене Николай ачам шокшын саламлена! Пенгыде тазалыкым, волгыдо вий-куатым, шўм-чон ласкалыкым, кужу да сай ўмырым тыланена.

Моркысо Юмын Кончымо лўмеш черкын настоятельже Леонтий ача да прихожан-влак.

Николай ачан шочмо Юлсер кундемысе калыкше да чыла священник лўм дене тудым пел курымаш лўмгечыж дене уло кумылын саламлем. Тудын тыршен вуйлатыме Кусарыше комиссийын пашажлан кōра марий калык христиан вера деке лишкырак лиеш. Евангелийым, «Шўм-чон изолык» газетым, брошюр-влакым шочмо йылмыж дене лудеш. Эше ик куанле уверым нална: Литургийым марлаш кусарыме. Шарача приходшты ме шуматкече еда марла служитлена. Калыкклан келша, «ынде чылажымат раш умылаш лиеш» манеш. Николай ачан вачўмбалныже ятыр сомыл. Юмын чыла послушанийжымат куштылгын шукташ тудлан пўсō ушым, чытышым да пенгыде-пенгыде тазалыкым тыланена.

Протоиерей Евгений Бакутов.

Саламлена мемнан духовный ачанам, иерей Николайым лўмгечыж дене! Чон шокшылыкым, тыгаяк порылыкым, чытышым тыланена. Тек Юмын престолжо ончылно тыйын кумалмашет шукталт шога, черкын духовный илышыжлан пенгыдемаш йōным ышта. Кужу курым лийже!

Александровмыт еш. Арын.

Юлсер кундемын туныктышыжо-влак лўм дене мыят Николай ачам 50 ияш лўмгечыж дене саламлем. Шарнем: 1990-ше ийлаште тудо Эгерўмбал школышто тўналтыш класслам туныктыш, а вара школ директор лие. Педагог семын пашам ыштыме опытшо Юмын пуымо кызытсе пашаштыжат раш палдырна. Ласка кумылжо, чаткалыкше, поро шинчаончалтышыже шуко ача-аван, йоча-влакын кумылыштым савыренят да кўлеш семын чын илыш корныш лекташ кызытат таратен шогат.

А.Е. Чернова. Сотнур школ.

4 декабрь – Юмын Шочыктышо Эн Святой Ёдырым черкыш пуртымо кече

Ёдыр монастырь

Курыкмари й кундемыште революций марте икмынар монастырь лийын. Нунын кокла гыч иктыже – Юмын Авам черкыш пуртымо лумеш ёдыр монастырь. Тудо кызыт Революций луман ялыште верланен. Шке жапыштыже обитель тувыра рудер лийын. Тудын пелен шинчымашым пуышо школ, живопись да суретлыме школ, кидпашалан туныктымо школ пашам ыштеныт.

1882 ийыште Озангысе да Свяжскысе архиепископ Паладийын благословитлымыж почеш, богадельным почыныт. Но лумжю гына тыге йонгалтын, тун шотышто тушто илыш монастырьысе гай лийын. Эрдене да кастене молитвам лудыныт, ёдыр-шамычым лудаш-возаш да кидпашалан туныктеныт.

1894 ийыште Михаил Ефимов ден Архип Василь-ев, кресанык-влакын йодмышт почеш, черкым чогаш мландым ойыренит. Черкым чогаш да общинам ышташ манын, тушко Озангысе Богородицкий ёдыр монастырь гыч монахиня Верам колтенит. 1895 ий 12 мартыште черкылан негызым пыштеныт. Михаил Архангел лумеш поръен монастырь гыч пу черкым налыныт да тиде негызыш шынденит. Тиде ийынак 17 сентябрьыште черкым Свяжскысе архиепископ Владимир святитлен. Тушко воктен улшо ялла гыч шуко мари й ег погынен, тиде кече нунылан кугу пайрем лийын.

1896 ий 11 июнышто монахиня Верам общинам вуйлаташ шогалтеныт. Кок-кум ий жапыштак тудын пашаже шинчалан пернен. 1895 ийыште черкылан посна колокольным чоненыт, тунамак – кок пачашан портым: кумыш пачашыште настоятельница пемже-влак лийыныт, а икымше пачашыште – суретлыме школ. 1896 ийыште монастырь оралте деч ордыжтё священниклан да Юмылан кумалаш толшо-шамычлан порт-влакым чоненыт. Варарак эше ятыр оралтым нолтымю.

1895 ийыште лудаш-возаш туныктымо школым почыныт, вара тудо церковно-приходскойыш савырнен. Законом туныктышылан монастырьысе священник Виктор Мудров шоген, а туныктышылан – диаконы ёдыржю Таисия Лебедева. Школышто 40 угла ёдыр тунемын.

1898 ий 7 февральыште Святейший Синодын указше почеш Введенский общинам Вершиносумский Введенский черемисский ёдырамаш монастырьыш савыренит. Тиде ийыштак 31 майыште тудым торжественно

почыныт. Тушко Озангысе да Свяжскысе Высокопреосвященнейший архиепископ Арсений толын. Ончыт литургийым служитленыт, вара монахиня Вералан игумения саным пуэныт. Монастырьын илышыште тиде пеш кугу событий лийын, тудым кум кече чаным кырыме дене пайремленыт.

1900 ий 21 майыште кум престолан кю черкым чогаш тунгалыныт. Тун престол – Юмын Аван Иверский иконыжо лумеш, пурла придел – чудым ыштыше святитель Николай лумеш, шола могырышто – преподобный Сергей Радонежский лумеш престол. Черкылан негызым пышташ Озангысе да Свяжскысе Высокопреосвященнейший архиепископ Арсений, духовенство да шуко калык миен.

Совет власть жапыште монастырьым петыренит. Тушто коммун, Кугу Отечественный сарысе инвалид-влаклан порт, кандашыш школ верланеныт. XXI курым тунгалтыште протоиерей Геннадий Ромашовын тыршымыж дене монастырьын оралтыже-влакым черкылан портылтенит. Кызыт черкын настоятельже – иерей Василий Решетников. Революций деч ончычак чонымо кок пачашан кю порт йулен каен. Ыштышаш паша шуко уло. Ожнысо вереш черкымат уэш нолтыман, йулен кайыше оралтым леваш йымак пурташ кўлеш да эше шуко вес турло сомыл погына. Приход кечмогай полишым (оксам але чонымаште иктажмогай пашам шуктым) вуча да куана.

Пеш Святой Ёдырым черкыш пуртымо лумеш черкылан ко окса дене полшынеже гын, банк але почто гоч ышташ лиеш: **Марийский РФ ОАО "Россельхозбанк" г. Йошкар-Ола, кор.счет 30101810400000000721; БИК 048860721; ИНН 1202008075; Р/счет 40703810016010000100**

Почто адрес: Республика Марий Эл, Горномарийский район, Выселок Революция, ул. Введенская, д.56.

Але иктаж-кю тушко пашам ышташ каяш кумылан, ончылгоч телефон дене шижтараш йодына: тел.: 8(83632) 63724; 89177079749 – настоятель Решетников Василий Анатольевич.

Святой Шўлыш – Пылпомышысо Кугыжа (Царю небесный...)

Тиде молитваште ме Святой Троицын кумшо Тўсшылан, Святой Шўлышлан, кумалына. Тиде кўчык молитван шуко умылымашыже Господь Иисус Христосын ойлымыж гыч шога. Христос мом Святой Шўлыш нерген ойлен, да Тудын деч мом йодын кертына, тидым тыште пален налына.

Святой Шўлыш Ача Юмо да Эрге Юмо дене тўр улшо Юмо. Кузе кече деч волгыдыжым да шокшыжым ойыраш огеш лий, тугак Ача Юмо деч Эрге Юмым да Святой Шўлышым ойыраш огеш лий. Эн Святой Троицын кум Тўсшў уло гынат, тиде ойырлыдымо ик Юмо. Сандене Святой Шўлышымат ме Пылпомышысо Кугыжа манына. Тудо шинчаш койдымын мемнам да уло тўням авалта, вуйлатен шога, кугыжалана.

Святой Шўлышым ме Чынлан туныктен йывыртыктыше Шўлыш манына, вет Тудо мемнам ойго годым лыпландара, илышыште лийше нелылыкын амалжым умылаш полша. Ойгышто улмына годым черке службыш толына да утен каен шорташ тўналына гын, палена: тиде мыланна Святой Шўлышын порылыкшо пуалтын, тыге Тудо чоннам эрыкта, ойго деч утара, шонымашна вашталта. Тудын нерген Христос Шкеак «Чынлан туныктышо Шўлыш» манын каласен. Шўм-чоным утарышаш верч мо пайдале, а мо колымашке нангая, тидым ме Святой Шўлышын полшымыж дене шижына, умылена.

Тўням вуйлатен шогышо Святой Шўлыш чыла

Святой Шўлышлан

МОЛИТВА:

**«Пылпомышысо
Кугыжа, Чынлан
туныктен
йывыртыктыше
Шўлыш, Тый чыла
вере улат, чыла
ситарет, керек-могай
порылыкат Тый дечет
лектеш, илышым Тый
пуэт, кўргышкына
толын пурен иле,
чыла осал дечат
мемнам эрыкте,
Поро Юмо, мемнан
чоннам утаре».**

вере улеш, чыла ужеш да чыла ситара. Керек-могай порылыкат Тудын деч лектеш. Мо мемнан уло, чыла чынже, чыла сайже Святой Шўлыш деч.

Святой Шўлыш мыланна да чыла чонанлан илышым пуа. Тидлан эн чотшо ег-влак таум ыштышаш улыт, вет колымо деч вара ме Святой Шўлыш полшымо дене шке сулыкна деч эрыкталтына да курымашлык илышым налына.

Святой Шўлышын вийжым пален, ме Тудым кўргышкына толын пурен илаш, чыла осал деч, шкенан сулыкна деч мемнам эрыкташ сўрвалена. Йодмына шукталтеш гын, ме Тудлан пурен илаш йўрышо яндар ате лийына.

– Поро Юмо, Святой Шўлыш, мемнан чоннам утаре, – манына да Пылпомышысо Кугыжанышлан йўрышў лияш шонена.

Черке службо годым Юмым эше тыге сўрвалена: «Эн Святой Шўлышетым кумшо шагатыште Шке апостолет-шамычлан колтышо Поро Юмо, мемнан деч Тудым поген ит нал да Тыйым сўрвалыше-шамычим уэмде. Эй, Юмем, мыйым яндар шўманым ыште да мыйын кўргыштем чын шўлышым уэмде. Чурий ончычет мыйым ит кудалте да мый дечем Святой Шўлышетымат шупшын ит нал».

Протоиерей Сергей Четвериков семын.

Шўмыш шокшым пуртен

Гошкар-Оласе 6-шо №-ан пенгыде режиман исправительный колонийыште Моско артистке Светлана Копылован концертше лийын.

Светлана Копылова - православный муро-притче-влакын авторжо да мурызо, тўрлў фестивалын лауреатше. Лу ий усталык паша кўрныштыжо 13 альбомым луктын, 500 утла концертим пуэн. Муро-влакын содержанияйышт ушеш кодшо улыт. Нуно илышым аклаш да кўлешан иктешлымашым ышташ туныктат. Мыскара кумылат келге умылымаш дене темше. Мурын негызышкыже Юмо да лишыл деке йўратымаш возыныт. Тидыже кызыт шуко энлан ок сите. «Шке выступлением дене иктаж-кўлан шокшым пуэнам гын, кечым яра эртарен омыл. Мый тидлан куанем», – ойлен Светлана.

Концерт деч вара мурызо колоний кумдыкысо Кугыжан Страстотерпец-влак лўмеш черкыш пурен. Йошкар-Оласе да Марий Элысе владыка Иоаннын благословитлымыж почеш, тушто улшо Святитель Николайын да Анастасия Узорешительницам мощыштым шупшалын. Тудо храмын тўжвал моторлыкшо да кўргў ойыртемжылан куанен ўрын. Светлана Копылова исправительный колонийлан муро альбомжо-влакым пўлеклен.

19 декабрь - Святитель Николай Чудотворецын кечыже

Актаюжсола Черке

Кугезе коча-кова-влакын ойлымышт почеш, Актаюжсола калык шке ялже воктене Николай Чудотворецын иконыжым муын. Тудыжо кугу кож пундыш ўмбалне киен. Мом ыштышашым палыдыме мари-влак иконом рўдолаш нангаеныт, но туштыжо тудым мўнгеш пўртылтенит да иконом мумо вереш черкым шындаш кўштенит.

Тыге кугу паша тўналын. Озангысе да Свяжскысе архиепископ, Высокосвященнейший Арсений деке храмым почаш йодмаш дене Мадар лесничествым вуйлатыше Алексей Степанович Сапожников коштын. Тудак черкым чоңаш чодырам ойырен да чумыр пашалан вуйын шоген. 1898 ий сентябрьыште Санкт-Петербургысо купеч Кирилл Герасимович Скворцов ден Святейший Синод деч пурышо окса дене черкым чоңаш тўналыныт. Верысе калык кид вийжым пыштен. Тўн шотышто Роженово села да лишыл яллесе мари-влак тыршенит. Актаюжсоласе пўрєн-шамыч Осип Степанович Хлебниковын вуйлатымыш почеш, чодырам йўрыктен, пырня-влакым ямдыленыт. Негызлан кермычым Курыкмари районисо Коротняк гыч имне дене шупшыктеныт.

Кок ият пеле гыч ик пачашан пу черке нўлтат шогалын. Леведышыжым шатёр семын ыштенит, кўртнў дене леведыныт да ужар чия дене чиялтенит. Купол ден ыресыже кече йымыктарыме дене чолгыжыныт, а черке оралте гаяк колокольнеш верандыме вич чан йўк пеш мўндыркў йонгалтын. 1900 ийыште икымше литургийым служитленит, а 1901 ий 17 майыште Шупашкарысе епископ, преосвященный Иоанн черкым святитлен. 1927 ийыште черкым пу пече дене печен налыныт, но тудо аралалтын огыл. Тыгак черке воктене ош кў дене чоңымо часамлат аралалтын огыл.

1912 ий 11 апрель марте Святитель Николай лўмеш черкыште Иоанн ача (Иван Онисимович Анисимов) служитлен. Тудым черке кудывечешак тойымо. Псаломщикше Фёдор Брагин лийын. 1914-1920 ийлаште Василий Ананьев, Николай Андреев, Михаил Вотяков служитленит. Псаломщик сомылым Евгений Стефанов шуктен. 1920 ийыште Николай Мануилович Фёдоров служитлен, псаломщикше

Михаил Васильевич Гаранин лийын. Тудым 1922 ийыште арестоватленыт, вара эрыкыш колтенит, а 1938 ийыште Мендур шўгарлаште лўен пуштыныт.

1930 ийыште общиным вес семын регистрироватленыт. 1942 ий 5 октябрьлан данный почеш Актаюжсоласе черке яра шогышылан шотлалтын (такшым тудо петырналтын огыл улмаш). Кугу Отечественный сар деч вара черкыште пырчым араленыт. А 1973 ийыште партий райкомын яра мут дене гына кўштымыш почеш черке гыч иконо да моло арверым республикысе краевед тоштерыш нангаеныт.

1989 ийыште черкым уэш ачалаш тўналыныт. Архитектур памятниклан шотлалтше Юмын пўртым «ылыжташ» уло калык полшен. Тыглай ен-влак, предприятий ден организаций-шамыч кертмышт семын оксам ойыреныт, пўрєн-влак пўрєн пашам шуктеныт, ўдырамаш-влак пўлем-влакым эрыктеныт, мушкыныт.

1990 ийыште угыч йолымбак шогалтыме черкыште Василий ача икымше службым эртарен. Вес ийын Юмылан служитлаш тўналмышлан 25 ий темеш. Тудын молитваже-влак, туныктен ойлымышжо Актаюжсоласе Святитель Николай Мирликийский лўмеш храмын прихожанже-влакын веле огыл, моло приходыш коштшо-влакынат шўмешышт да ушешышт кодят. Калык коклаште Юмын кўштымў почеш кугу п а ш а м шуктен шогымышлан протоиерей Василий (Василий Михайлович Павловский) наградной ырес, набедренник, камиллаке, палице дене палемдалтын.

**И.Лашманов.
Килемар район.**

Белгородысо святитель Иоасаф

Тудын кумалмыже Юмылан лишыл

Ме, Йошкар-Ола гыч паломник-влак, 2005 ий июньшто Севастополь гыч автобус дене мӱнгеш толмына годым Белгородысо Преображенский кафедральный соборыш пуренна да святитель Иоасафлан вуйнан савенна. Тудын мощыжо кийыме ракым мыланна лӱмын почыч. Капшым леведме, а кидше лӱмын ыле. Тудо илыше енын гаяк лийын. Ме чыланат кидшым пагален шупшална да святитель нерген каласкалаш йодна.

Ончыкылык святитель 1705 ий 21 сентябрьште, Юмын Аван Шочмо кечын, шочын. Тудым Юмын Аван ачаже семын Иоаким манын лӱмденят. Эше изиж годым ачажлан кончымаш лийын. Тудо шке эргыжым Юмын Ава да Суксо ончылно ужын. «Тыйын кумалмет мыланем лишыл», – манын рвезылан Юмын Ава, а Суксо тудлан архиерейын вургемжым чиктен.

Шым ийым эртыше Иоакимым Киевысе духовный академийыш тунамаш пуэныт. Тушто рвезе монах-влак дене палыме лийын, монастырьыш кошташ йӱратен. Ача-аваж деч шолып ончыч Иларийон лӱм дене монах постригым, а 1727 ий 21 ноябрьште Иоасаф лӱм дене кугу постригым налын. Киевысе духовный академийым тунам пытарымеке, тудым тышанак пашам ышташ коденыт. Ик ий гыч тудо приходласе священник-шамычын шинчымашыштым тергыше лийын, а 32 ияш Иоасафым Мгарысе Свято-Преображенский монастырьым вуйлаташ шогалтеныт. Монастырьым уэмдаш манын, окса йодаш Елизавета Петровна кугыжа деке миен, тудыжо 2 тӱжем тенгем пуэн.

Мастарлыкшым аклен, Иоасафым Святой Троице Сергей лаврыш архимандритлан колтеныт. Пожар деч вара лаврым уэш нӱлташ кӱлын. Тыштат шке пашажым кӱлынак шуктышо Иоасафым Белгородысо епископлан шогалтеныт. Епархийыш толмеке, архиерей чыла священник-влакым погаш кӱштен да коклаштышт 130 ияш батюшкам ужын. Шонгыен тыгай кужу ўмыржым Юмын порылыклан шотлен. Епископ чыным пален налаш шонен да йодышташ тӱналын. Шукерте ожно тиде священник поян енын йодмыж почеш ик престолеш кок литургийым служитлен. Тыге ышташ ок лий манын, Суксо тудым шижтарен. Суксым колыштдымыжлан ынде колен кертын огыл. Святитель Иоасаф шаланыше черке олмышто сӱрвален кумалмашым эртарен, шонго священникын сулыкшым касараш йодын. Кумалмаш мучаште шонгыен тудын кидешыжак ласкан колен.

Святитель Иоасафын ўмыржӱ кӱчык лийын. Вашке колышашыжым ончылгочак пален, тудо 1754 ийыште Прилуки олашке шке ача-аваж дене чеверласаш каен. Мӱнгеш толмыж годым чот черланен, Грайворон селаш кодын да декабрьште колен. Тунам святитель ик игуменлан омеш кончен да каласен: «Тиде кече могай волгыдо, тугак мый кызыт Юмын престол ончыко толын шогалыым». Святительын капшым Белгородыш конденят. Корно уда улмылан кӱра тудын дене чеверласаш кугурак чинан ен-влак толын кертын огытыл, сандене тудым февраль мучаште веле тоеныт. Кок тылзе утла киен гынат, Иоасафын капше илыше енын гаяк кодын. Кок ий гыч адак почын онченят – ни вургемже, ни капше локтылалтын огытыл.

Курск олан епископшо Питиримын йодмыж почеш, 1911 ийыште святитель Иоасафым святой-влак ликыш пуртеныт. Тунам тудын мощыжым луктыныт. Тушко уло Россий гыч тӱжем дене черле, сокыр да чолак ен-влак погыненыт. Святитель

Иоасафын мощыжым лукмо годым, корно воктене кийыше, шогышо черле да чолак ен-влак паремаш тӱналыныт.

Совет власть жапыште святитель Иоасафын мощыжым музей экспонатыш савыреныт, ончыч Москваште, вара Ленинградысе музейыште араленыт. 1991 ийыште гына шке епархийышкыже пӱртылненыт. Польшым йодын, тудын деке тӱжем дене ен-влак толыт. Святитель Иоасафын чонгым пашаште чот полшымыжым палат, а тудым сӱрвалыме молитвам лудат гын, моло шотышто полшымыжымат палет.

А.Чеमेкова.

Кусарыше комиссий. Паша лектыш

Уошкар-Оласе да Марий Элысе епархий пелен Кусарыше комиссийым 2001 ийыште чумырымо. 13 ий жапыште шуко паша ышталтын. Таче икмыняр кугу пашажым палемден кодена: **«Мироносец лудыш»** сборникын 10 номерже да икмыняр книга лектыныт. Кугурак паша семын «Марла молитва-влак» (2005 ий) книгам ончыктыман.

Библий кусарыше институтын Финн обществыже **«У Сугынь»** книгам кусарен ямдылен ыле. Тудым марий священник-влак кум гана терген лектыныт да шуко тӱрлатымашым пуртеныт. «У Сугынь» 2007 ийыште марла лектын.

Кусарыше комиссийын ыштыме эн кугу пашаже – марий йылме дене лукмо **«Псалтирь»** (2012 ий). Тудым, шӱдӱ ий ончычсо кусарыме пашалан энтертен, кызытсе йылмылан кылыштарен лукмо.

Тенийысе паша лектышнат тӱвыргӱ лийын

Марий ег дене мутланаш йӱнанрак лийже манын, батюшка-шамычлан **«Чин исповедания грехов и как причащать больного»** книгам уэмден лукмо. Тушто текст марла да церковнославянский йылме дене возалтын.

Кызыт марте марий йылме дене ик акафистат лийын огыл. А тений ме куанен палемден кертына: Иошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитлымыже почеш **«Юмылан курымла годсек йӱрышӱ чыла святойлан АКАФИСТ»** марий йылме дене лектын. Акафистым лудмо але мурымо дене ме святой-влаклан шке пагалымашнам ончыктена, мыланна полшымышт верч таум ыштена.

могай йодышым тарватымым вуймутышт гычак палаш лиеш. Теве иктыже: **«Святой праведный Иоанн Кронштадтскийын поро мутшо-влак»**. Юмын Литургий нерген тудо воза: «Шергаканем-влак, таче мый тыланда Юмын Литургий нерген каласкалем. Висан пурла могырышкыжо Юмын Литургийым верандаш гын, а шолашке – тӱнян уло поянлыкшым, Юмын Литургий тӱнян уло поянлыкшым сенга. Мыланна могай шергакан поянлык пуалтым айдеме алят умылен ок керт». Кас молитва нерген тыге каласен: «Кӱ кас молитвам ок луд, шинчавӱдшым йоктарен, шке чонжым ок эрыкте гын, тыгай ег чот пиалдыме!» Арака йӱмым чарныме нерген 12 канашым пуэн, нунын кокла гыч иктыже: «Изишат кокытеланыде, пенгыдын да раш каласе: «Ондалчык сатанан мушкылтыш вӱдшӱ, тый дечет мый ойырлем! Господь Иисус Христос, Тый декет ушнем! Унардыме лийынам, мыйым утаре. Чоян ондалыше тушман мыйым сенгынеже. Арака йӱмым кудалташ уло чон дене шонен пыштымемлан пенгыдылыкым пу. Тыйын эрыкет шукталтше!» (Мом шоныметым эше шке мутет дене ойло).

2013 ий март гыч **«Шӱм-чон изолык»**, икымше православный марла газет, лектеш. Тудым Марий епархийын сайтыштыжат лудаш лиеш. «Шӱм-чон изолык» газетнам скрепке дене пижыктымылан кӱра журнал манаш тӱналыч, ме шкеже ожнысо семынак газет манына. Поро кумылыштым ончыктен, тышке чӱчкыдын возен шогышо-шамычлан кугу дечат кугу таум ыштена. Газетым лудшо-влак нунын лӱмыштым сайын палат. Тиде Звенигово оласе святитель Николай Чудотворец лӱмеш черке приход гыч **Серафима Корнилова**, Приволжский посёлко, Купсоласе (Эмеково) черке приход гыч **Вера Николаева**, Сотнур селасе Святой Троице лӱмеш черке приход гыч **Алевтина Чернова** да шуко молат. Ыштыме пашанам пайдалын виктарен колташ манын, лудшо-влак деч умбакыжат поро ойым да сай материалым вучена.

Библий кусарыше институтын Финн обществыже **«Тӱналтыш. Библий гыч Моисейын икымше книгаже»** кусарыме пашам ямдылен. Тудым марий священник-влак кок гана терген лектыныт, икмыняр тӱрлатымашым пуртеныт. Шуко йылмыш кусарыме тиде книга вашке марий йылме дене ош тӱням ужшаш.

Эше Г.Калининан йоча-влаклан йӱнештарыме **«Юмын Закон»** книгам кусарыме паша мучашке шуын. Лишыл жапыште тудымат ужнына манын, ушаным огына йомдаре.

Е.Поселянинин **«Святой-влакын илышышт»** книгажым кусарен ямдылыме. Тудым черке пеленысе Рушарня школышто да кыдалаш школлаштан кучылташ лиеш. **«Юмын кеч-куштат моктен мурем»** грант проектлан ямдылалтме годым святой ачана Иоанн Златоустын **Божественный литургийжым** марий йылмыш кусарыме. Юмын литургийым 2 книга дене лукмо: I – священнослужитель-влаклан служебник семын, II – клиросышто кучылташ йӱрышӱ, приложенийыште ното-влакым пуымо.

Эр да кас службым марла эртараш **«Йӱдвошт кумалмаш да шагат-влак»** кусарен ямдылыме улыт.

Яллаште ег-влаклан пуэдаш манын, эн тургыжланыше йодышым рашемдыше **«Мироносец лышташым»** ямдылена. Тушто

Кузе сай пелаш лийме нерген мутнам умбакыже шуена. Тўналтышыже 8-11-ше номерлаште.

Архимандрит Георгий (Шестун)

Пөръен ача улмыжым

Демографий йодыш кӧн ўмбалне утларакше кучалтеш - тачысе кечын але мучаш марте рашемдыме огыл. Такшым тудо пӧръен ўмбалне кучалтшаш. Но тудын ўшанлыдыме улмыжо ўдырамашлан лўдыкшым луктеш: «А кенета марийже весе дек кая, йоча-влак дене шкетшым кудалтен кода?... Йоча-влакым пукшен ок сене гын?»

Ожно Российыште молан кажне еш, манаш лиеш, шуко шочшан лийын? Тунам ойырлымаш уке улмаш, сандене. Вет еш вуй чынжымак пенгыде пӧръен лийын – пукшышо-йўктышӧ, аралыше, Юмылан кумалше. Чыланат йоча шочмылан куаненыт. Вет тидыже Юмын благословенийже, йӧратымашым шукемдымаш, тукумым пенгыдемдымаш, илишым кужемдымаш семын аклалтын. Ватым йоча-влак дене кудалтен кодаш лиеш манын, пӧръенгын ушышкыжат пурен огыл: тидыже мыскылтыш да намыс! А ўдырамаш шочмоым азам кудалтымым пален огыл. Кузе шке йочам пуштат? Тидыже Юмын ончылно кугу сулыкыш пурымаш лиешыс! Вате ўшанен: марийже колымешкыже пырля лиеш, ок кудалте, пашадарым конда. Удырамаш йоча-влак верч тургыжланен огыл. Пален: ачашт пелен нуно шотан кушкыт.

А кызыт ава-влак йоча верч утларак мутым кучат, садлан нунын верч лўдыт. А тиде лўдмашыже ешыште пӧръен шўлыш йоммылан кӧра лектеш. Кунам ешыште пӧръен ой пенгыде, да ўдырамаш шке марийжылан ўшана, тунам тудо шуко йочамат ончаш куана гына. Черке приходлаште, мутлан, еш-влакын 3-4 да утларак икшывышт уло. Православный умылымаш почеш, ойырлымаш лийшаш огыл. Пӧръен ден ўдырамаш ешын пенгыдылыкше верч Юмо ончылно коктынат мутым кучат.

Кызыт еш кокласе тургыжландарыше йодыш лекме годым чўккыдын ава нерген гына ойлат, пуйто ешлан да йочалан тудо гына вуйын шога. А вет тиде тыге огыл. Сандене таче пӧръенлан ача

улмо шижмашыжым
ШИЖШАШ

ответственностьштым палышаш улыт. Тунам гына ўдырамаш шке вийлан гына ўшанен илимыжым чарна, шкенжым ўдырамаш семын ужаш тўналеш.

А марийжылан ўшаныде илимыжлан кӧра тудо пашаштат чот тырша, квалификацийжым йомдараш огыл манын, эре тунемеш, еш да йоча деч ойырышо пашам ышта. Садлан йоча-влак шкеныштым удан кучат, тунем огыт мошто да тазалыкыштат лушкыдемеш. Адакше рвезе ден ўдыр-влакым икгай туныктымаш шуко проблемым луктеш, а тидыже ончыкылык еш илишлан негызым пышта. Садлан ешыште кӧ тўн, кӧ вианрак, кӧн ответственностьшо кугырак - улылен огыт керт.

Таче эн тўн задаче – ача шижмашым пӧртылымаш. Ончыч Россий кугыжаныш еш семын чоңалтын: «ача» вуйлатен. Тудым «кугыжа-ача» манын лўмденит, чот пагаленыт да колыштыныт. Ешлан кугыжаныш пример лийын. Кугыжан шкенжынат ешыже, йочаже-влак лийыныт гынат, тудо уло калыкшым да чумыр Российым йочаже семын ужын. Тудо нуным аралышаш да нунылан верч Юмо ончылно мутым кучышаш улмаш. Кугыжа чыла шотыштат пример лийын: Юмылан служитлымаштат, еш кокласе кылым кучымаштат, йоча-влакым ончен куштымаштат. Тудо кузе шочмо элым йӧраташ, тудын духовный да материальный поянлыкшым, святыныже-влакым, ўшанжым аралаш кўлмым шке примерже дене ончыктен.

Сандене, ешым арален кодаш манын, тачат пенгыде кугыжаныш кўлеш.

Оренбург область Саракташ посёлкышто илыше Стремскихмыт еш Российыште эн кугу: Николай ача ден Галина пелашыже йочапӧрт гыч 70 ўдыр-рвезым ашнаш налыныт.

ЕПАРХИЙЫСЕ УВЕР-ВЛАК

Поратыште чот орланыше Димитрий Солунскийым шарнымаш

Уот орланыше Димитрий Солунскийын кечынже владыка Иоанн Юлсер кундемсе Шарачаште Юмылан литургийым служитлен. Тиде кечын храм престольный пайремжым палемден. Владыка Иоаннлан черкын настоятельже протоиерей Евгений Бакутов, Купсоласе Пеш Святой Юмын Аван Леведмыже лумеш черкын настоятельже иерей Евгений Усков, Памар селасе Святой Троице лумеш черкын настоятельже иерей Сергей Петров служитлаш полшенят.

Святой великомученик Димитрий святой салтак-аралыше семын пагалалтеш. Садлан йўла почеш архиепископ Иоанн салтакыш кайышаш-влакым благословитлен. Владыка нуным алтарыш ўжыктен, святой вўд дене шыжыктен да святой чот орланыше Георгий Победоносцын изирак образше ден 90-ше псаломын «Живый в помощи Вышняго» текстан ўштым пөлеклен.

Сергий Радонежский лумеш

6 ноябрьште Оршанкыште преподобный Сергий Радонежскийын шочмыжлан 700 ий темме лумеш пайрем эртен.

Ончыч Иоанн Предтече лумеш черкыште Литургийым служитлыме. Тушко районын чыла лукшо гыч кугыен дене пырля 280 тунемше погынен. Умбакыже пайрем Тўвыра да каныме рўдерыш куснен. Фойеште йоча-влаклан преподобный Сергийын илышыжлан пөлеклалтше викториным эртареныт. Чын вашештыше-влак пөлекым налыныт.

Республикысе тўвыра да сымыктыш колледжын тунемшыже-шамычын кўсле семышт чылам залыш ўжын. Тыште Сергий Радонежский нерген видеофильмым, тематический слайд-влакым, концертным онченят. Оршанкысе Иоанн Предтеча лумеш черкын настоятельже иерей Димитрий Вылекжанин калыклан преподобный Сергийын духовностьшо, кўкшө идеалже, патриотизм нерген ойлен. Тудын кажне шомакше залыште шинчышын чонышкыжо шуын. Тыгак шонымашым туныктымо да самырык-влак дене пашам ыштыше пөлкам вуйлатыше С.Н.Мотовилова шуен. Вара Димитрий ача ден Светлана Николаевна концертын участникше-влаклан пөлекым пуэденят.

Тыгак октябрьште эртарыме «Преподобный Сергий Радонежскийын илышыже» сўрет конкурсын сенгышыже-влакым палемденят. Конкурсыш 46 паша пурен. Сенгыше-влак коклаште Оршанке кыдалаш школын тунемшыже-влак Юля Сморгалова (7 «в» кл.), Вика Григорьева (4 «б» кл.), Вероника Бердникова ден Настя Мотовилова (1 «в» кл.), Маша Горник (5 «б» кл.), тыгак Шулко кыдалаш школ гыч Аня Ефремова лийыныт. Пайрем мучаште «Русь православная» видеороликым ончыктеныт да тамлын сийленыт.

Николай Кропинов.

Юмо дене пырля

14 ноябрьште Памарысе Святой Троице лумеш черке шке престольный пайремжым палемдыш. Ты кече кум лўмгечым иктыш ушыш: бессребреник изакшоляк Косма ден Дамиан лумеш пырня дене икымше черкым чонымылан 260 ий, тудын олмеш Пресвятая Троица лумеш кў черкым чонымылан 135 ий да тачысе приходын пашам ышташ тўналмыжлан 15 ий. Черкын настоятельже, иерей Сергей Петров дене пырля Литургийым Арын черкын настоятельже Николай ача, Шарача черкын настоятельже Евгений ача, Купсола черкын настоятельже

Евгений ача, Сотнур черкын настоятельже Игорь ача служитлышт.

Вара калык черке йыр крестный ход дене тарваныш. Лач тиде жапыште кавам петырыше шем пыл кокла гыч кече ончале. Тыге чучо, пуйто Юмо, калыкын святойжо-влакым жаплен илымыжлан куанен, шке волгыдыжым колтыш. А Д.Смирновын мастарын кырыме чан йўкшө черкыш толдымо енланат пайрем кумылым пуртен, Памар кундем мучко шарлыш.

ДЕКАБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

2 декабрь – Москвасе святитель Филаретын кечыже.

4 декабрь – Юмын Шочыктышо Эн Святой Удырым черкыш пуртымо кече.

6 декабрь – Святой князь Александр Невскийын кечыже.

7 декабрь – Чот орланыше Екатеринан кечыже.

10 декабрь – Юмын Аван «Знамение» юмонаже лумеш пайрем.

13 декабрь – Святой

апостол Андрей Первозванныйын кечыже.

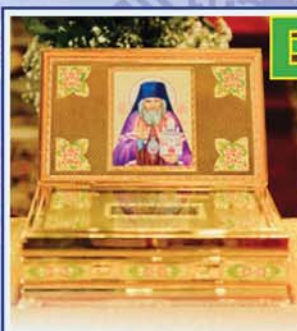
17 декабрь – Чот орланыше Варваран кечыже.

18 декабрь – Преподобный Савва Освященныйын кечыже.

19 декабрь – Святитель Николай Чудотворецын кечыже.

23 декабрь – Святитель Иоасаф Белгородскийын кечыже.

25 декабрь – Святитель Спиридон Тримифунтскийын кечыже.

Вашлийза

Йошкар-Олашке 4 декабрьште святитель Иоанн Шанхайскийын мощыжым кондат.

Шанхайын да Сан-Франциско ола-влакын святительже Иоанном святой-влак ликыш 1994 ий 2 июлышто пуртеныт. Тудо илымыж годымак ончык ужын моштымыж, черле еным паремдымыж, айдемын күлешлыкшым каласыдеак пален кертмыж дене ойыртемалтын. Колымыж деч вара шуко чудо дене палемдалтын.

Эртыше 20 ий жапыште тудын мощыжо деке толшо да сөрвален йодшо-влак кокла гыч ятыр шүдö ег пареммашым налын, шке йодышыжлан вашмутым муын.

Святитель Иоанн Шанхайскийын мощыжым аралыме ковчег Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийыште 7 декабрь марте лиеш.

Туныктен каласыме шомак

Икана карме деч шына йодын:

– Тендан кундемыште пеледыш-влак кушкыт мо?

– Пеледыш нерген мый нимом ом пале, а тебе кушто шүкшак да терыс ора улмым пеш сайын палем, – манын карме да нунын кушто верланымаштым умылтараш тўналын.

Шына умбакыла чонештен да корныштыжо мўкшым вашлийын.

– Тый иктаж терыс орам ужыч мо? – йодын мўкш деч шына.

– Мый нимогай терыс орам ужын омыл, – öрын колтен мўкш. – Тыште тамле пушан мотор пеледышыже тынар чот шуко! – манын, кушто лилий да моло пеледыш улмо нерген умылтараш тўналын.

Шкаланет йолташым ойырымо годым тидын нерген шарналташ уто огыл. Тыланетше мо лишыл: пеледыш але терыс ора?

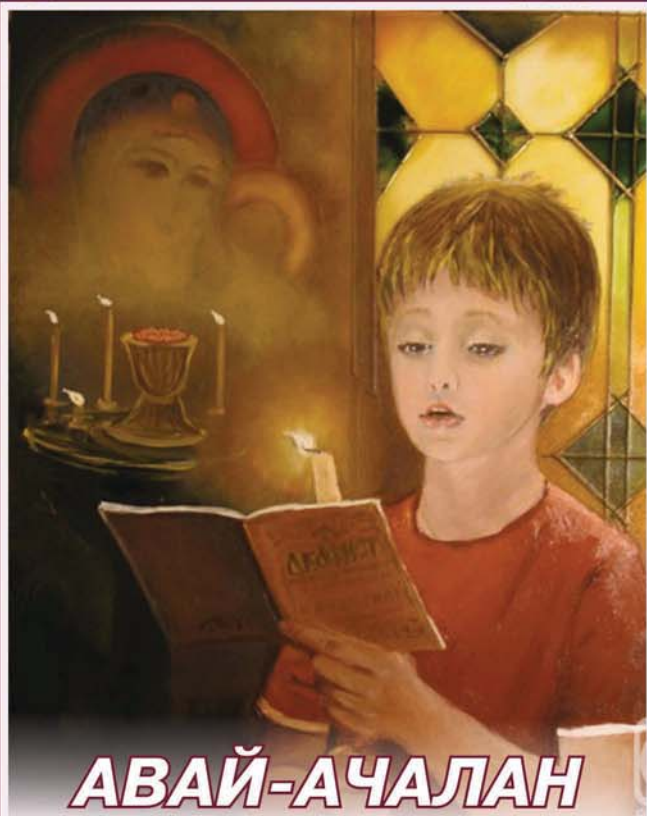
У ийыш вончена

Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийын Кусарыше комиссийже 2015 ийлан календарыым курыкмарла да олыкмарла луктын. Тиде пашам владыка Иоаннын благословитлымыж дене виктарен колтымо. Кажне тылзылан посна ойырымо лышташыште сылне храм-влакым ужаш, кунам могай пайрем лийшашым да святой-влакын кечыштым пален налаш лиеш. Тыгак пўтым кучымо кече-влакымат палемдыме.

Календарь-влакым черке кевытлаште налын кертыда.

АВАЙ-АЧАЛАН

Мутшо Роза Калягинан.
Семже Павел Калягинын.

Мый йөрәтем авай-ачайым,
Шұмыштем – пайрем куан.
Мый тыланда савем виемым:
Пуэнда илышым мылам.

Припев:

Авай-ачайлан шонем порым,
Сортам чұкталын кумалам.
Сөрвален йодам мый Юмым:
«Лийза те кужу ўмыран!»

Авай-ачай, те - мужыр йўксө,
Шыматал йөрәтыза ваш.
Мые йодам, о, Юмо, Суксо,
Йодам осал дечын саклаш.

Припев.

Палем: йўледа шочшыда верч,
Эр кече гай авам-ачам.
Йодам мый сугыным тендан деч,
Ю вийдам шұмеш вұдылам.

Припев.

Куанен чыялмена

Шергакан лудшо йолташ!

Рошто пайремлан
пөлеклалтше сүрет да кид-
паша конкурсым увертарена.
Пашадам тыгай адрес дене:
Йошкар-Ола, Вознесенский урем,
81-ше пөрт, 224 №-ан пөлем -
вучена. Сүретым Интернет полшымо
дене marlagazet@mail.ru электрон
адресышке сканироватлен колтыза.
Адресдам, лүмнердам, телефон
номердам тичмашнек возыза.
Сүрет-влакым 2015 ий 20 январь
марте вучена.

"Шұм-чон изолык"

Марий православный журнал

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Редакцийын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 каб.

тел.: 45-39-54. E-mail: marlagazet@mail.ru

Интернетыште сайт: eparhia.ter12.ru

Редакционный советым вуйлатыше: иерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев, Н.Федосеева, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

РЕДАКЦИЙ ИОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Тираж: 1500 экз.